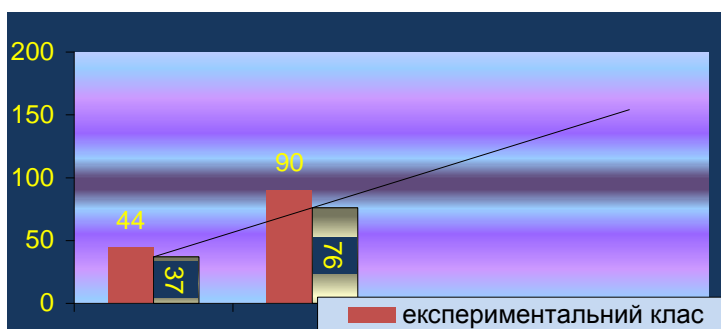

Із 12 учнів експериментального класу 90% продемонстрували вищий рівень розвитку мовлення з використанням інтерактивних технологій під час вивчення розділу „Текст”. У контрольному класу він нижчий – 76% учнів. Проте загалом протягом навчального року в обох класах показники зросли порівняно з початковим рівнем, який становив у вересні 2012 р. 37% у контрольному і 44% в експериментальному класі.

Отримані дані представлені в діаграмі:

У процесі проведення експерименту стало очевидним, що уроки рідної мови у 2 класі доцільно проводити із застосуванням інтерактивних методів навчання. В учнів, поряд зі змінами, які відбулися у їхніх знаннях з розділу „Текст”, спостерігалось підвищення інтересу до навчання, розвиток творчої уяви та фантазії, мислення, уяви, спостережливості.

Отже, в сучасній педагогіці існує безліч методів навчання, які можна вдало використовувати на певних етапах уроку та під час вивчення конкретних тем, але головним є доцільність цих методів. Інтерактивна технологія є не тільки пізнавально-навчальною, а й цікавою та незвичною для дітей, адже полягає у взаємодії вчителя та учня, сприяє розвитку комунікації, розумових, пізнавальних процесів, активності під час навчання та творчого підходу до вирішення будь-яких питань та завдань. На практиці варто використовувати інтерактивні форми в цілому, або ж взявши елементи. Саме інтерактивні методи сприяють створенню навчального середовища, у якому теорія і практика засвоюються одночасно, що дає змогу учням формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення, формувати критичне мислення, виявляти і реалізовувати індивідуальні можливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі тексту : [посібник для вчителів] / Варзацька Л. О. – К.: Радян. школа, 1986. – 104 с.
2. Дем'яненко С. Формування мовленнєвого поняття текст у дітей шестилітнього віку / С. Дем'яненко // Початкова школа. – 2003. – №7. – С. 10–14.
3. Дроботько Н. Перевірка учнями знання тексту твору / Н. Дроботько // Дивослово. – 2002. – №5. – С. 46–48.
4. Зеленська О. Практичне застосування інтерактивних методів навчання / О. Зеленська, С.Грицаненко // Початкова школа. – 2009. – № 2. – С.12–15.
5. Ігнатенко Н. Етапи діалогічної взаємодії молодших школярів із навчальним текстом / Ігнатенко Н. // Школа першого ступеня. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – Вип.7. – С. 50–61.
6. Інтерактивні технології навчання в початкових класах / [авт.–упор. І.І. Дівакова]. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 108 с.
7. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 136.

Наливайко Л.

Науковий керівник – проф. Вихрущ В.О.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Державні національні програми «Діти України» та «Освіта» (Україна ХХІ століття), «Національна доктрина розвитку освіти» одним із головних завдань закладів освіти визначають збереження і зміцнення фізичного, психічного, соціального та морального здоров'я школярів, формування умінь і навичок здорового способу життя.

Проблема збереження, зміцнення і відтворення здоров'я особистості розглядається з різних наукових позицій у працях філософів, медиків, психологів, соціологів (М.Амосов, М.Віленський, М.Гончаренко, Г.Зайцев, Т.Сущенко, А.Щедрина та ін.). Концептуальні основи здоров'язберігаючого виховання закладені в працях К.Бондаревської, Є.Бойченко, О.Дубогай, З.Малькової, Л.Новікової, В.Оржеховської, М.Таланчука.

Зміцнення здоров'я та формування вмінь і навичок здорового способу життя у молодших школярів є необхідною умовою реалізації здоров'язберігаючої функції сучасної початкової школи. Умовами, що утруднюють формування в молодших школярів здорового способу життя, є також недостатність у дітей, батьків та вчителів належних знань про здоров'я та здоровий спосіб життя, а також недостатня діяльність щодо формування в них екологічної, естетичної та фізичної культури.

Мета статті – обґрунтування сутності здоров'язберігаючих технологій та особливостей їх використання в сучасній початковій школі.

Основним завданням сучасної школи стає виховання компетентної особистості, яка не тільки володіє знаннями, а й уміє застосовувати їх у житті, діяти адекватно у відповідних ситуаціях, адаптуватися до складних соціальних умов, долати життєві труднощі, підтримувати своє здоров'я на належному рівні, надавати опір негативним впливам. Навчити дітей берегти і зміцнювати своє здоров'я – одна з найважливіших проблем сучасної школи.

Як доводить О. Савченко, «здоров'язберігаюча педагогіка, з одного боку, має сформувати в учнів спеціальні знання, уміння, навички збереження і зміцнення свого здоров'я, створення індивідуального здорового способу життя, а з іншого – передбачати в педагогічних технологіях можливості здійснення самостійних спроб удосконалення себе, свого тіла, психіки, емоцій, працювати над розвитком своїх комунікативних здібностей, виховувати гуманне ставлення до світу, до оточення, до самого себе» [12, с. 59].

Вітчизняні науковці (Є.Бойченко, О.Дубогай, В.Оржеховська та ін.) вважають, що під здоров'язберігаючими освітніми технологіями в широкому розумінні необхідно розуміти всі педагогічні технології, які не шкодять здоров'ю учнів. М.Смирнов зауважує: «Якщо здоров'язберігаючі технології пов'язати з вирішенням вужчого (здоров'я-охоронного) завдання, то до здоров'язберігаючих будуть належати педагогічні проблеми, методи та технології, які не шкодять прямо чи побічно здоров'ю учнів та вчителів, забезпечують їм безперечні умови перебування, навчання та роботи в загальноосвітньому закладі» [13, с. 21].

Деякі науковці розглядають поняття здоров'язберігаючих технологій, виходячи з розуміння технології як певного прийому, методу, методики [1; 3; 13 та ін.], інші розуміють його як значення змістової техніки, за допомогою якої реалізується освітнє чи інше педагогічне завдання [2; 5; 7; 9 та ін.]. Розуміють технологію також як опис процесу досягнення запланованих результатів, сукупність даних, що відображають певні зміни в здоров'ї [8].

Таким чином, під здоров'язберігаючими технологіями сьогодні слід розуміти:

- сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);
- оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм);
- повноцінний та раціонально організований руховий режим дітей.

Впровадження здоров'язберігаючих освітніх технологій пов'язано з використанням медичних (медико-гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих, лікувально-оздоровчих), соціально-адаптованих, екологічних здоров'язберігаючих технологій та технологій забезпечення безпеки життєдіяльності.

Діяльність загальноосвітнього закладу щодо збереження та зміцнення здоров'я учнів лише тоді може вважатися повноцінною й ефективною, коли здоров'язберігаючі та здоров'яформуючі технології реалізуються повною мірою, професійно та ефективно (табл. 1).

Узагальнена характеристика здоров'язберігаючої технології

Структура здоров'язберігаючої технології	Критерії технологічності	Умови реалізації
Концептуальна основа; теорія та методологія, підходи, принципи	Концептуальність	Педагогічне розуміння ідеї
Змістові основи: загальні та конкретні цілі; конкретні складники здоров'язберігаючої освіти	Системність	Організаційно-методичне забезпечення
Технологічні основи: психолого-педагогічні умови організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу	Адекватність та адаптивність	Наявність настанови на ідею цінності навчально-виховного результату
Методи та форми роботи	Скерованість та відтворюваність	Педагогічна компетентність і майстерність фахівців, що реалізують концепцію
Діагностика результатів діяльності за підсумками реалізації здоров'язберігаючої технології «Школа здоров'я»	Результативність та ефективність. Можливість вимірювання результативності технології	

Науковці (Л. Омельченко, О. Омельченко) стверджують, що коли розглядати використання здоров'язберігаючих технологій вчителем на уроці як виконання завдання-мінімуму, тобто захист учнів від нанесення потенційної шкоди, то більшість програм школи залишаються за рамками здоров'язбереження. При цьому очевидно, що «завдання школи, пов'язані з підготовкою учнів до самостійного життя, мають на увазі формування культури здоров'я, потреби вести здоровий спосіб життя і, відповідно, забезпечення певними знаннями, закріплення певних умінь» [10, с. 32].

Комплексна програма здоров'я в сучасній початковій школі, на думку теоретиків-науковців, має складатися з таких компонентів:

- освіта у сфері здоров'я;
- фізичне виховання;
- шкільна медична служба;
- служба харчування;
- служба здоров'я персоналу школи;
- шкільна психологічна служба;
- соціальні служби;
- участь батьків та громадськості [11, с. 7-8].

Учителі-практики України, що працюють над цією проблемою, доповнюють здоров'язберігаючі технології поняттям «здоров'язберігаючі заходи» і реалізують їх через:

- диспансеризацію учнів;
- дні здоров'я та туристичні походи;
- бесіди про здоров'я з учнями;
- бесіди про здоров'я з батьками;
- програму «Здоров'я» (шкільний компонент);
- ведення листків здоров'я та стіннівок на оздоровчу тематику [3, с. 3-4].

Завданнями експериментального дослідження були: вивчення рівня сформованості у молодших школярів знань, умінь і навичок здорового способу життя; впровадження здоров'язберігаючих технологій, спрямованих на формування умінь і навичок здорового

способу життя дітей; розробка та впровадження педагогічних умов, змісту, форм і методів, що забезпечують ефективність цього процесу.

Вивчення сформованості вмій і навичок здорового способу життя в учнів експериментального (проводилося цілеспрямоване формування навичок здорового способу життя на основі впровадження здоров'я-зберігаючих технологій) і контрольного (навчалися за традиційною методикою) класів проводилося у взаємозв'язку мотиваційного, пізнавального, діяльнісного компонентів. Основними їх критеріями та показниками виступали:

- спрямованість на оволодіння вміннями і навичками здорового способу життя (усвідомлення цінності здоров'я у житті людини, прагнення бути здоровим, наявність потреби, бажання та інтересу до оволодіння здоров'язберігаючими вміннями і навичками);

- наявність знань про здоров'я і способи його збереження (уявлення про здоров'я та здоровий спосіб життя, знання факторів здоров'я і ризику, розуміння необхідності здорового способу життя);

- позитивний досвід дитини щодо застосування умінь і навичок здорового способу життя на практиці (власна ініціатива, спрямована на збереження і зміцнення здоров'я, активність в оволодінні навичками здорового способу життя, самостійність у виконанні оздоровчих дій).

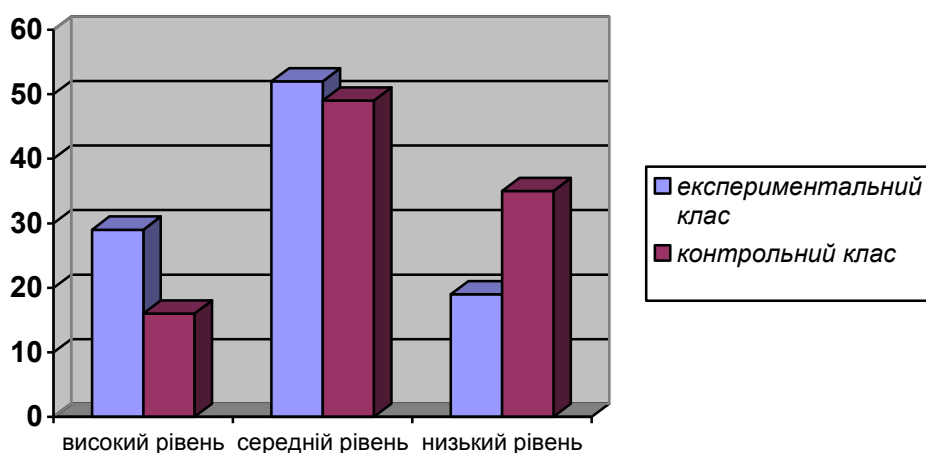
Відповідно до розроблених критеріїв було виділено три рівні сформованості вмій і навичок здорового способу життя: високий, середній і низький, які супроводжувалися характеристиками для здійснення педагогічного діагностування. Рівні сформованості вмій і навичок здорового способу життя визначалися за допомогою анкетування учнів, бесід, моделювання ситуацій, рольових ігор, спостережень.

У процесі експериментальної роботи більш доцільними видами діяльності, що відповідали завданню формування умінь і навичок здорового способу життя, виявилися фізкультурно-оздоровча, ігрова та заняття за інтересами. Найбільш універсальними і дієвими методами були: ігровий, вправляння, привчання та взаємного навчання. У формуванні вмій і навичок здоров'я найбільш широко застосовувався метод вправ з цілим комплексом різноманітних прийомів (постановка перспективи, визначення і подолання труднощів, опосередкування, опора на авторитет педагога та інші).

На основі аналізу й узагальнення результатів експерименту встановлено, що 29% учнів експериментального та 16% учнів контрольного класів мали високий рівень сформованості навичок здорового способу життя. Середній рівень виявили відповідно 52% і 49% учнів, низький – 19% і 35% (рис. 1).

Рисунок 1.

Загальний рівень сформованості навичок здорового способу життя в учнів контрольного та експериментального класів

Отже, порівняльний аналіз результатів педагогічного експерименту засвідчив ефективність застосування запропонованої моделі формування умінь і навичок здорового способу життя учнів початкових класів на основі впровадження здоров'язберігаючих

технологій. Розроблені педагогічні умови, зміст, форми і методи сприяли покращенню стану здоров'я учнів у результаті підвищення мотивації до здорового способу життя та рівня валеологічних знань, засвоєння способів збереження і зміцнення здоров'я.

Проведене дослідження і здобуті результати підтвердили достовірність основних положень запропонованої гіпотези, дали змогу зробити висновки і визначити перспективи подальшої розробки проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващенко Л.С. Основи здоров'я: книга для вчителя / Л.С. Ващенко, Т.Є. Бойченко. – К.: Генеза, 2005. – 240 с.
2. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі / О.Ващенко, С.Свириденко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – №8. – С. 1-6.
3. Ващенко О. С. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи / О.Ващенко, С.Свириденко // Початкова освіта. – 2011. - №46. – С. 2-4.
4. Володарська М.О. Усі уроки з курсу «Основи здоров'я». 1-4 класи / М.О. Володарська. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 490 с.
5. Горашук В.П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В.П. Горашук. – Луганск: Альма-матер, 2003. – 388 с.
6. Лозинський В. Техніки збереження здоров'я / В. Лозинський. – К.: Главник, 2008. – 160 с.
7. Малашенко М. П. Педагогіка здоров'я в початковій школі / М.П. Малашенко. – Х.: Веста: Изд-во «Ранок», 2008. – 192с.
8. Митина Е. П. Здоровьесберегающие технологии сегодня и завтра / Е. П. Митина // Начальная школа. – 2006. – № 6. – С. 56 – 59.
9. Науменко Ю. В. Здоровьесберегающая деятельность школы / Ю. В. Науменко // Педагогіка. – 2005. – № 6. – С. 37 – 44.
10. Омельченко Л.П. Здоров'ятворча педагогіка / Л.П. Омельченко, О.В. Омельченко. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 205 с.
11. Оржеховська В.М. Методологічні засади діяльності освітнього закладу, спрямованої на здоров'я / В. М.Оржеховська, О. О. Єжова // Педагогіка і психологія. – 2009. – №4. – С. 5 – 17.
12. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової школи: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О.Я. Савченко. – К.: Богданова А.М., 2009. – 226 с.
13. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии в современной школе / Н.К. Смирнов. – М.: АПК и ПРО, 2002. – 121 с.

Локоть Н.

Науковий керівник – проф. Вихрущ В.О.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЕРБАЛЬНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Відповідно до Закону України „Про освіту”, метою освіти є „...всебічний розвиток людини, як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями” [3, с.2].

Досягнення цієї мети можливе лише за умов оптимального вибору методів навчання в процесі якого здійснюється засвоєння учнями знань, умінь й навичок, формування світогляду, розвиток здібностей.

Впродовж розвитку теорії навчання були зроблені спроби щодо класифікування методів навчання. У сучасній дидактиці відомі класифікації методів навчання І. Лернера, М. Скаткіна, М. Данилова, Б. Єсіпова, С. Петровського, В. Паламарчука, М. Махмутова, А. Алексюка, Г. Ващенко, Ю. Бабанського, І. Харламова та інших, які спрямовані на ефективне засвоєння навчального матеріалу та на розвивальний потенціал усіх психічних процесів молодших школярів.

Як показують дослідження А. Алексюка, Є. Голанта, разом з іншими методами навчання, в практиці шкільної роботи важливе місце посідають вербальні методи, зокрема виокремлення вербальних узагальнень у метод передачі інформації, як свідчать висновки Ю. Бабанського та І.